

בפריה ורביה, וכדין יאריף ימים. וחפץ יי דא
 וחפץ ה' - זו התורה - בידו
 יצלה.

בא ראה, אף על גב שאדם
 משתדל בתורה יומם ולילה
 ומקורו ומעינו עומד בו לחנם,
 אין לו מקום להפגס לפרגוד.
 והרי נאמר שבאר המים, אם לא
 נכנס בה אותו המקור והמעין,
 אינה באר, שהבאר והמקור הם
 יחד והם סוד אחד, ובארנו.

בתוב (תהלים קכז) שוא לכם
 משפמי קום מאחרי שבת אכלי
 לחם העצבים פן יתן לידידו
 שנא. בא ראה כמה הם חביבים
 דברי התורה, שבכל דבר ודבר
 בתורה יש בו סודות עליונים
 קדושים, והרי נאמר שכאשר נתן
 הקדוש ברוך הוא התורה
 לישראל, את כל הגנוזים
 העליונים הקדושים פלם נתן
 להם [וכלם] בתורה, וכלם נתנו
 לישראל בשעה שקבלו התורה
 בסיני.

בא ראה, שוא לכם משפמי קום
 - אלו הם היחידים שנמצאים,
 שאינם זכר ונקבה פראוי,
 ומקדימים בבקר לעבודתם, כמו
 שנאמר (קהלת ד) יש אחד ואין שני
 וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי
 שבת - מאחרים המנוחה, כמו
 שנאמר כי בו שבת, משום
 שהאשה אל האדם היא נחת
 ודאי אצלו.

אכלי לחם העצבים, מה זה לחם
 העצבים? שכאשר לאדם יש
 בנים, אותו הלחם שאוכל, אוכל
 אותו בשמחה וברצון הלב. וזה
 שאין לו בנים, אותו לחם שאוכל
 הוא לחם של עצב, ואלו הם
 אכלי לחם העצבים ודאי.

בן יתן לידידו שנא, מה זה יתן
 לידידו? זהו שמקורו מברך,
 שהקדוש ברוך הוא נותן לו שנה

פריה ורביה, וכדין יאריף ימים. וחפץ יי דא
 אורייתא בידיה אצלה.

תא חזי, אף על גב דבר נש אשתדל
 באורייתא יממא ולייליא, ומקוריה
 ומבועיה קיימא ביה למגנא, לית ליה אתר
 לאעלא לפרגודא. והא אתמר דבירא דמיא
 אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה, לאו
 איהו באר, דבירא ומקורא, פחדא אינון,
 ורזא חדא איהו, ואוקימנא.

בתוב, (תהלים קכז) שוא לכם משפמי קום
 מאחרי שבת אכלי לחם העצבים פן
 יתן לידידו שנא. תא חזי, כמה חביבין אינון
 מלי דאורייתא. דכל מלה ומלה דאורייתא
 אית ביה רזין עלאין קדישין. והא אתמר דכד
 יתב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, כל
 גניזין עלאין קדישין פלהו יתב להו (ובלהו)
 באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל
 בשעתא דקבילו אורייתא בסיני.

תא חזי, שוא לכם משפמי קום, אלין
 אינון יחידים דאשתפחו, דלאו אינון
 דכר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא
 לעבידתיהו. כמה דאת אמר, (קהלת ד) יש אחד
 ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי
 שבת. מאחרין נייחא, כמה דאת אמר, כי בו
 שבת. בגין דאתתא לגבי בר נש איהי נייחא
 לגביה ודאי.

אכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים.
 דכד בר נש אית ליה בנים, ההוא
 נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה וברעותא
 דלבא. וההוא דלית ליה בנים, ההוא נהמא
 דאכיל איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון
 אוכלי לחם העצבים ודאי.

בן יתן לידידו שנא, מאי יתן לידידו, דא

בעולם ההוא, כמו שנאמר (משלי א) ושכבת וערכה שנתך, משום שיש לו חלק בעולם הבא, כדי שאותו האיש ישכב וינהנה בעולם הבא ההוא כראוי.

יש אחד ואין שני וגו', יש אחד - זהו אדם שהוא יחידי בעולם, לא יחידי כראוי, אלא שהוא בלי זיווג. ואין שני - שאין עמו סמך. גם בן - שיקים שמו בישראל לא השאיר. ואח אין לו - שייביא אותו לתקון.

ואין קץ לכל עמלו - שהוא עמל תמיד, שמקדים יום וליילה. גם עינו לא תשבע עשר - ואין לו לב להשגיח ולומר, למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם תאמר שכדי שיאכל וישתה יותר ויעשה משתה בכל יום תמיד - לא כף, שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא ודאי הוא מחסר את נפשו מטוב של האור של העולם הבא משום שזוהי נפש חסרה, שלא השלמה כראוי. בא ראה כמה חס הקדוש ברוך הוא על מעשיו, משום שרוצה שיתקן ולא יאבד מאותו העולם הבא, כמו שאמרנו.

רבי חייא שאל, זה שהוא צדיק שלם ומשתדל בתורה זמים ולילות וכל מעשיו לשמו של הקדוש ברוך הוא ולא זכה לבנים בעולם הזה, כמו שהשתדל בהם ולא זכה, או שהיו לו ומתו - מה הם לעולם הבא? אמר לו רבי יוסי, מעשיו והתורה ההיא מגנים עליו לעולם ההוא.

אמר רבי יצחק, עליהם ועל

הוא דמקוריה מברך, דקדשא בריך הוא יהב ליה שינה בההוא עלמא כמה דאת אמר, (משלי א) ושכבת וערכה שנתך. בגין דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בגין דההוא בר נש שכיב ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד, דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא, לא יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זיווגא. ואין שני, דלית עמיה סמך. גם בן, דיוקים שמייה בישראל לא שבק. ואח אין לו לאייתא ליה לתקונא.

ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר דאקדים ימא וליליא. גם עינו לא תשבע עשר, ולית ליה לבא לאשגחא ולמימר למי אני עמל ומחסר את נפשי (דף ק"ט ע"ב) מטובה.

ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי. דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה מטיבו דנהורא דעלמא דאתי. בגין דדא היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת כדקא יאות. תא חזי, כמה חס קדשא בריך הוא על עובדוי, בגין דקא בעי דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי כדקאמרן.

רבי חייא בעא, האי דאיהו זפאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי וכל עובדוי לשמא דקודשא בריך הוא, ולא זכה לבנין בהאי עלמא כגון דאשתדל בהו ולא

זכה, או דהו ליה ומיתו. מה אינון לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, עובדוי וההיא אורייתא, קא מגינן עליה לההוא עלמא.

אמר רבי יצחק, עליהו ועל אינון זפאי קשוט, (בגין רבי יוחנן דהו לית בנין ומיתו,